

# Odpisy aktualizujące należności w jednostkach budżetowych

Prowadzący: Agnieszka Drożdzał

# Podstawowe przepisy:

- **Ustawa o finansach publicznych (t.j. Dz.U. z 2016 poz.1870 ze zm.)**
- **Ustawa o rachunkowości (t.j. Dz.U. z 2016r. poz.1047 ze zm.)**

- **Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 5 lipca 2010 r. w sprawie szczególnych zasad rachunkowości oraz planów kont dla budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego, jednostek budżetowych, samorządowych zakładów budżetowych, państwowych funduszy celowych oraz państwowych jednostek budżetowych mających siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej (t.j. Dz.U. z 2013 poz. 289 ze zm.)**

Istotą odpisu aktualizującego należność jest **urealnienie kwoty należności do bilansu**, czyli pokazanie w nim tych należności, w stosunku co do których przewidujemy, że istnieje duże prawdopodobieństwo tego, iż wpłyną do jednostki.

Zauważmy, iż pokazanie realnych kwot należności w bilansie może zupełnie zmienić postrzeganie sytuacji podmiotu np. gdy wszystkie należności pokrywają kwotę zobowiązań podmiotu, a urealnione już nie. Oczywiście jest to pewne uproszczenie ale pokazuje istotę.

# Z przepisów o odpisach § 8 rozp. w sprawie szczególnych zasad rachunkowości...

1. Wartość należności aktualizuje się zgodnie z ustawą o rachunkowości, z zastrzeżeniem ust. 2–4.
2. Odpisy aktualizujące wartość należności dotyczących rozchodów budżetu zalicza się do wyników na pozostałych operacjach niekasowych.
3. Odpisy aktualizujące wartość należności dotyczących funduszy tworzonych na podstawie ustaw obciążają fundusze.
4. Odpisy aktualizujące wartość należności są dokonywane nie później niż na dzień bilansowy.

# Art.35b uor

1. Wartość należności aktualizuje się, uwzględniając stopień prawdopodobieństwa ich zapłaty poprzez dokonanie odpisu aktualizującego, w odniesieniu do:
  - 1) należności od dłużników postawionych w stan likwidacji lub w stan upadłości oraz w stosunku do których zostało otwarte postępowanie restrukturyzacyjne lub został złożony wniosek o zatwierdzenie układu w postępowaniu o zatwierdzenie układu - do wysokości należności nieobjętej gwarancją lub innym zabezpieczeniem należności, zgłoszonej likwidatorowi lub sędziemu-komisarzowi w postępowaniu upadłościowym lub umieszczonej w spisie wierzytelności w postępowaniu restrukturyzacyjnym,
  - 2) należności od dłużników w przypadku oddalenia wniosku o ogłoszenie upadłości, jeżeli majątek dłużnika nie wystarcza na zaspokojenie kosztów postępowania upadłościowego – w pełnej wysokości należności,

## Art.35b uor

- 3) należności kwestionowanych przez dłużników oraz z których zapłatą dłużnik zalega, a według oceny sytuacji majątkowej i finansowej dłużnika spłata należności w umownej kwocie nie jest prawdopodobna – do wysokości niepokrytej gwarancją lub innym zabezpieczeniem należności,
- 4) należności stanowiących równowartość kwot podwyższających należności, w stosunku do których uprzednio dokonano odpisu aktualizującego – w wysokości tych kwot, do czasu ich otrzymania lub odpisania,
- 5) należności przeterminowanych lub nieprzeterminowanych o znacznym stopniu prawdopodobieństwa nieściągalności, w przypadkach uzasadnionych rodzajem prowadzonej działalności lub strukturą odbiorców – w wysokości wiarygodnie oszacowanej kwoty odpisu, w tym także ogólnego, na nieściągalne należności.

## Art.35b uor

2. Odpisy aktualizujące wartość należności zalicza się odpowiednio do pozostałych kosztów operacyjnych lub do kosztów finansowych – zależnie od rodzaju należności, której dotyczy odpis aktualizacji.
3. Należności umorzone, przedawnione lub nieściągalne zmniejszają dokonane uprzednio odpisy aktualizujące ich wartość.
4. Należności, o których mowa w ust. 3, od których nie dokonano odpisów aktualizujących ich wartość lub dokonano odpisów w niepełnej wysokości, zalicza się odpowiednio do pozostałych kosztów operacyjnych lub kosztów finansowych.



Z zapisów art. 35b uor wynikają dwie metody ustalania wysokości odpisu aktualizującego należności:

- 1) Metoda analizy poszczególnych należności – gdzie, najczęściej przy weryfikacji należności, ustala się wielkość odpisu oddzielnie dla każdego dłużnika postawionego w stan upadłości lub likwidacji lub którego sytuacja majątkowa i finansowa wskazuje, że zapłata przez niego zobowiązań jest mało prawdopodobna, stosowana w jednostkach o niewielkiej liczbie należności wątpliwych np. szkołach,
- 2) Metoda szacowanej kwoty odpisu, również ogólnego na nieściągalne należności – w przypadkach uzasadnionych rodzajem prowadzonej działalności lub strukturą odbiorców posiadających zobowiązania przeterminowane lub nieprzeterminowane o znacznym stopniu prawdopodobieństwa nieściągalności, stosowana w jednostkach będących np. organami podatkowymi, czy obsługujących czynsze komunalne.

Dla każdego rodzaju należności ustala się sumę należności przeterminowanych w każdej grupie przyjętego przez jednostkę kryterium i od tej sumy ustala się odpowiednio odpis aktualizujący.

W **dokumentacji opisującej** przyjęte w jednostce zasady rachunkowości należy wskazać, jakie kryteria i metody dokonywania odpisu aktualizującego jednostka stosuje.

Najczęściej wykorzystywane jest kryterium **tzw. wiekowania należności**, które **wielkość odpisu aktualizującego należności uzależnia od okresu ich przeterminowania** – przyjmuje się, że **im jest starsza należność, tym większe istnieje prawdopodobieństwo, że nie zostanie ona ściągnięta przez jednostkę.**

Przy zastosowaniu tego kryterium, odpis aktualizujący ustala się według okresu przeterminowania należności i określa procentowy wskaźnik ryzyka nieściągalności należności. Przykładowo może on być przyjęty w następujący sposób:

- \* przeterminowane do 1 miesiąca – bez odpisu aktualizującego,
- \* przeterminowane od 1 miesiąca do roku – odpis w wysokości 25%,
- \* przeterminowane od roku do 2 lat – odpis w wysokości 50%,
- \* przeterminowane powyżej 2 lat – odpis w wysokości 100%.

**Wskaźniki procentowe do wyliczenia odpisu** powinny być ustalane **w każdej jednostce odrębnie**. Niekiedy jednostka przyjmuje **różne kryteria dla różnego rodzaju należności**, w zależności od tego, jak kształtuje się ich faktyczna ściągalność (która może być inna np. dla należności podatkowych, inna dla należności z tytułu wynajmu lokali).

W dokumentacji opisującej przyjęte zasady (politykę) rachunkowości jednostki należy także wskazać, **w jaki sposób powinno być** dokumentowane utworzenie odpisów aktualizacyjnych. Generalnie podstawą ujęcia odpisu w księgach rachunkowych może być **dokument PK – „Polecenie księgowania” z ogólną kwotą odpisu wraz z załączonymi do niego zestawieniami szczegółowymi odpisów wyliczonych dla poszczególnych kategorii należności** (sporządzonych według wzorów ustalonych w jednostce).

## Konto 290 – „Odpisy aktualizujące należności”

- Konto 290 służy do ewidencji odpisów aktualizujących należności.
- Na stronie Wn konta 290 ujmuje się zmniejszenie wartości odpisów aktualizujących należności, a na stronie Ma – zwiększenie wartości odpisów aktualizujących należności.
- Saldo konta 290 oznacza wartość odpisów aktualizujących należności.

Ewidencja:

Odpis Wn 761, Ma 290 należność główna

Wn 751, Ma 290 odsetki

Zapłata należności odpisanej

Wn 290, Ma 760 należność główna

Wn 290, Ma 750 odsetki

Umorzenie należności odpisanej

Wn 761, Ma 221 oraz Wn 751, Ma 221 należność główna oraz odsetki w części nieodpisanej,

Wn 290, Ma 221 należność główna i odsetki w części odpisanej

Dziękuję za uwagę

**Agnieszka Drożdżał**  
**e-mail: [ajdrozdza@wp.pl](mailto:ajdrozdza@wp.pl)**